

TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Plan og prosedyrer for oppfølging av kapittel VIII i Lov om barnehager

Vedtatt i kommunestyret 22.06.23.

INNHold	1
ET TRYGT OG GODT MILJØ I BARNEHAGEN	2
Mål.....	2
ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ	3
Barnehagemiljøknappen.....	4
BARNETS RETT TIL MEDVIRKNING	4
NULLTOLERANSE MOT KRENKELSER	5
Hvordan kan man forstå begrepet krenking?.....	5
DET FOREBYGGENDE ARBEIDET	6
SAMARBEID BARNEHAGE – HJEM	7
INFORMASJONSROUTINER	8
AKTIVITETSPLIKTE	9
1. De voksne skal følge med.....	9
2. De voksne skal gripe inn.....	10
3. De voksne skal melde:	
- Hvem skal det meldes til?.....	10
- Når skal vi melde?.....	10
- Hvordan skal vi melde?.....	11
- Hvem har plikt til å melde?.....	11
4. De voksne skal undersøke.....	11
- Prosedyre for undersøkelse.....	12
5. Barnehagen skal sette inn egnede tiltak.....	13
- Mål.....	13
- Tiltak.....	13
- Evaluering.....	13
DOKUMENTASJON	14
VOKSNE SOM KRENKER BARN	14
Prosedyre når en ansatt krenker.....	15
Åpen samtale.....	15
INTERNKONTROLL OG IVARETAKELSE AV BARNEHAGELOVENS KAP.8	16
Kommunale rutiner for å avdekke og følge opp rutiner og avvik knyttet til trygt og godt barnehagemiljø.....	16
Dokumentasjonskrav og registrering i MOAVA.....	16
Systematisk tilsyn.....	16
Årlig sårbarhetsanalyse på barnehagenivå.....	17
Årlig gjennomgang av prosedyrer.....	17
NÅR FORESATTE IKKE OPPLEVER Å BLI HØRT	18
KILDER	18
VEDLEGG: Aktivitetsplan	
Meldeskjema	
Årshjul for arbeid i personalgruppa for å forebygge krenkelser av barn	
Observasjonsskjemaer for systematiske observasjoner	

Kjennetegn ved et trygt og godt barnehagemiljø:

Barnehagen jobber kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, lek og læring for barna i barnehagen, og sørger for at barna har et trygt og godt barnehagemiljø

Barnehagen legger aktivt til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring

Barnehagens ansatte møter alle barn med åpenhet, varme og interesse og viser omsorg for hvert enkelt barn

Barnehagen har en god ledelse som kontinuerlig arbeider med å forbedre ulike sider ved barnehagemiljøet og har gode rutiner for å forbygge krenkelser

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ET TRYGT OG GODT MILJØ I BARNEHAGEN

Barnehagene i Alstahaug skal ha et trygt og godt barnehagemiljø. Et trygt og godt barnehagemiljø handler om mange ting. Det betyr at alle barna skal oppleve å være inkludert i fellesskapet, og at de skal få oppleve å være betydningsfull for fellesskapet. Videre betyr et trygt og godt barnehagemiljø at ingen skal komme til skade og at barna skal ha et trygt sted å være.

De voksne i barnehagen skal sørge for at all barna opplever både trygghet og trivsel i barnehagen. Det å gå i barnehagen skal være en positiv opplevelse og noe som barnet ser frem til.

«I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få hjelp og den støtten de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring»

(rammeplanen 2017)

Alstahaug kommune har ambisjoner om en mobbefri oppvekst for alle barn og unge. Dette er en utfordring for hele lokalsamfunnet. Skal vi lykkes må foresatte og barnehagen jobbe sammen. **Et godt samarbeid med foresatte vil derfor være særdeles viktig**

MÅL

Barnehagen skal sørge for at barnet blir sett og møtt, og at barnet får den veiledning og støtte det har behov for.

Barnehagen skal sørge for at alle barna får mulighet til å føle mestring gjennom å få delta aktivt i ulike aktiviteter. Barna skal få delta i utformingen av barnehagens innhold, som et ledd i barnas medvirke, og for å motivere alle barna til utvikling og læring.

ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Lov om barnehager

§1 Formål, tredje ledd

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid, andre ledd

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har det trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen. Leken og læringen til barna.

Alle barna skal føle seg trygge i barnehagen og bli godt ivaretatt både fysisk og psykisk. Barna skal ha et barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. «Det å ha venner og å få oppleve seg selv som deltaker i et fellesskap er en viktig del av barns sosiale liv» (Martinsen, 2021).

[Barnehageloven](#) og [forskrift om miljørettet helsevern](#) stiller klare krav og forventninger til barnehagene om å skape et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagemiljøet handler om både det fysiske- og det psykososiale miljøet, og disse vil gjensidig påvirke hverandre.

Det er barnas subjektive opplevelse av barnehagemiljøet som avgjør om det oppleves trygt og godt. De ansatte må være bevisst hva som påvirker det enkelte barns opplevelse av barnehagemiljøet. Et trygt og godt barnehagemiljø omfatter frihet fra krenkelser, men er også mer enn dette. Et godt leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, slik som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing. Et trygt og godt barnehagemiljø innebærer ikke bare fravær av krenkelser, men at barnet selv opplever at det er trygt og godt i barnehagen, at det er inkludert i barnegruppen og opplever å være betydningsfull for fellesskapet. Det å gå i barnehagen skal være- en positiv opplevelse for barnet, og noe som barnet ser frem til. Barna skal ha et barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, utvikling og læring.

Barnehagen skal møte både barn og foresatte med åpenhet, innsikt og forståelse. Foresatte skal informeres ved oppstart om barnehagens plikter når det gjelder barnas barnehagemiljø jvf. Kap 8 i barnehageloven. Et godt samarbeid med foresatte er viktig i arbeidet med å oppnå nulltoleranse.

Barnehagemiljøknappen

I tillegg til å melde inn saker muntlig eller skriftlig til barnehagen, kan *barnehagemiljøknappen* benyttes. *Barnehagemiljøknappen* er en digital meldefunksjon for både foresatte (på barnets vegne) og alle som jobber i barnehagen. Knappen finnes på kommunens hjemmeside. Det er styrer i barnehagen som mottar meldingen. Alle saker som meldes inn undersøkes og følges opp på vanlig måte i henhold til barnehageloven og kommunale prosedyrer. Hvis meldingen går på at det er styrer som krenker/mobber vil meldingen gå direkte til barnehageeier.

Saker som kommer inn via *barnehagemiljøknappen* blir registrert i Moava internkontroll oppvekst, hvor styrer (og barnehageeier) følger opp sakene.

BARNETS RETT TIL MEDVIRKNING

Barnekonvensjonens [art. 3](#) og [art. 12](#), [Grunnloven § 104](#) og [forvaltningsloven § 17](#) gir i tillegg til barnehageloven alle barn en rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Barnet har imidlertid ikke en plikt til å uttale seg.

Lov om barnehager

§3. Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn

Barna i barnehagen har rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og dette gjelder uavhengig av alder eller forutsetninger. Det må alltid vurderes om barnet er hørt godt nok i saken. Utgangspunktet er at barnet skal høres direkte, men barnet kan også høres gjennom objektive personer, foresatte, gjennom brev m.m. Det kan i enkelte tilfeller også tenkes at barnets stemme kommer tydelig nok frem i annen dokumentasjon.

NULLTOLERANSE MOT KRENKELSER

Konflikter er en del av livet, og barna skal lære seg å håndtere konflikter gjennom å være i samspill med andre barn og voksne. Barna skal lære seg å håndtere konflikter ved å diskutere, argumentere og inngå kompromisser. Denne læringen er en prosess alle barna skal igjennom, og barna lærer i ulikt tempo. Dette krever mye øving i ulike situasjoner. Det å lære seg å håndtere konflikter på en god måte styrker mestringfølelsen hos barnet og bidrar til et tryggere fellesskap for alle. Barnehagen må kontinuerlig veilede barna i denne prosessen i samarbeid med barnas foresatte. Barna skal imidlertid ikke oppleve barnehagemiljøet som utrygt og at det blir utsatt for krenkelser. Det er nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, utestenging, diskriminering og trakassering i barnehageloven. Krenkelser er et omfattende begrep og må derfor diskuteres jevnlig for at ansatte og foreldre skal ha en så omforent forståelse som mulig for hva begrepet betyr.

Hvordan kan man forstå begrepet krenking?

Krenkelser kan omfatte direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot noen, men også mer indirekte krenkelser som for eksempel utestenging, isolering og baksnakking. «Å oppleve utenforskap er vondt for barn her og nå, men vil også kunne påvirke barn og unge videre i livet» (Martinsen, 2021). Det skal ikke være høy terskel for hva som ansees som krenkelser som barn kan utsettes for, og som barnehagen ikke skal godta. Det er barnets egen opplevelse av barnehagemiljøet som er avgjørende, og barna skal alltid bli hørt i de tilfeller de ikke opplever barnehagemiljøet som trygt og godt. Barnehagens ansatte må være spesielt observant og fange småbarns signaler på at de ikke føler seg trygt i barnehagen, da de selv ikke kan sette ord på hvordan de har det.

Barnehagebarn kan bli irettesatt av de voksne eller oppleve uenighet med de voksne eller andre barn uten at dette vil være en krenkelse. «Hva som er en krenkelse, beror på **en helhetlig vurdering**, ikke bare på det enkelte barns opplevelse» (Jebsen, 2022). Loven stiller krav om aktivt tiltak når krenkelser eller mistanke om krenkelse er kjent, men også til å aktivt vurdere risikoen for at noen opplever barnehagemiljøet som utrygt og vanskelig. Barnehagen skal straks sette i gang med undersøkelser, og utarbeide aktivitetsplan dersom undersøkelser viser at det er behov for det.

Barnehagene i Alstahaug kommune har utarbeidet et årshjul som sikrer at det jobbes kontinuerlig flere ganger i året i personalgruppen for å forebygge krenkelser av barn i barnehagen. Det jobbes også systematisk i barnegruppa med å gi barna ordforråd for å kunne gi uttrykk for hvordan de opplever barnehagemiljøet, og det å være en del av barnehagens fellesskap.

DET FOREBYGGENDE ARBEIDET

⇒ Gode relasjoner i en inkluderende barnehage

Trygge, gode relasjoner er kjernen i et godt og trygt barnehagemiljø. Den viktigste premissleverandøren er de voksne i barnehagen. «Trygg tilknytning etableres når den voksne forstår og møter barnets behov på en tilpasset måte» (Mælan & Drugli, 2022).

Spesielt de minste barna i barnehagen er avhengige av voksne som møter dem på en sensitiv og intonene måte, men alle barna er avhengige av voksne som har kunnskap om hva som skaper gode relasjoner og evner å bygge de. Den voksnes relasjon til (og inkludering av) hvert enkelt barn, vil i stor grad være med på å forme relasjonen mellom barna i barnegruppen. Barna ser, hører og føler hvordan den voksne er i samspill med andre og dette vil barna ofte ta til seg over tid. Den voksnes anerkjennelse, respekt og inkludering av det enkelte barn kan dermed videreutvikle inkludering og nye vennskap mellom barna.

«Trygge og støttende relasjoner er viktige for barns utforskertrang og dermed for barnets læring og utvikling» (Mælan & Drugli, 2022). Barn og unge utforsker kontinuerlig mulige posisjoner i gruppen og prøver å finne en plass i fellesskapet. Alle barn er på denne måten intenst og uavbrutt engasjert i relasjonsarbeid. De utforsker samtidig hvilke måter å «være på» som gir innpass. Barna erfarer at det å være inkluderende betyr blant annet at alle «får være med på leken», i utvidet forstand. Barna utvikler en forståelse av at å være vennlig og inkluderende i relasjoner er viktig for et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen skal i det forebyggende arbeidet aktivt fremme helse, miljø og sikkerhet. Arbeidet skal drives hele tiden, gjennom hele barnehageåret, og skal være systematisk. Dette gjelder både det fysiske og det psykososiale miljø. Utestenging er en av krenkelsene som barn kan oppleve å bli utsatt for i barnehagen. Loven sier klart at dette ikke skal godtas, og barnehagen må derfor passe på at barnehagedagen organiseres på en måte som bidrar til at barn ikke blir systematisk holdt utenfor fellesskapet.

Med andre ord; barnehagen må jobbe aktivt for å skape et trygt og godt barnehagemiljø. Det gjøres ikke alene med å håndtere negative hendelser. Det handler om å jobbe forebyggende og kontinuerlig i det daglige arbeidet i barnehagen på avdelingene.

SAMARBEID BARNEHAGE - HEIM

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver sier blant annet at **foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Samarbeidet mellom barnehagen og heimen skal alltid ha barnets beste som mål.** Et godt samarbeid mellom hjem og barnehage, der også foresatte har en aktiv rolle, har en positiv betydning for barna på en rekke områder relatert til barnehagemiljø. Barnehagen må derfor legge til rette for ett tett og aktivt samarbeid med de foresatte.

Samarbeidet med de foresatte skal forgå både på individ og gruppenivå. Samarbeidet på individnivå skal sikre at foresatte får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Barnehagen skal legge til rette for at foresatte og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Det kan blant annet bidra til bedre trivsel og trygghet, bedre relasjoner til de andre barna og de voksne i barnehagen, bedre selvregulering, redusere adferdsproblemer, mer utvikling og læring og bedre selvbilde. På gruppenivå skal foreldrerådet fremme foresattes fellesinteresser, og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og gruppen av foresatte skaper et godt barnehagemiljø. Krenkelsesbegrepet skal drøftes hver høst på foreldremøtet.

Det er imidlertid ikke bare barnet som drar nytte av et positivt barnehage – hjem samarbeid. Foresatte vil på sin side få mer informasjon om barnets utvikling og læring og blir bedre kjent med de ansatte i barnehagen. De ansatte får gjennom samarbeidet med foresatte bedre innsikt i barnets behov og fungering, og kan derfor støtte barnet på en mer tilpasset måte i barnehagehverdagen. Foresatte og ansatte vil gjennom positive samarbeidserfaringer utvikle en større felles forståelse av barnets behov, og kan på den måten bli bedre i stand til å støtte barnets utviklings- og læringsprosess, både hver for seg og sammen.

INFORMASJONSROUTINER

Barnehagen skal holde samarbeidsutvalget og foreldrerådet orientert om forhold knyttet til trygt og godt barnehagemiljø. Herunder alle hendelser, planer og vedtak som har vesentlig betydning for barnehagemiljøet. Organene skal ha rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktig for barnehagemiljøet.

Rutiner for informasjon til ansatte og foresatte

HVA	BESKRIVELSE	ANSVAR
Informasjon om «plan for trygt og godt barnehagemiljø» til alle ansatte	Planen skal være tilgjengelig både på personalrom og digitalt Planen skal presenteres årlig ved oppstart i kommunens ledergruppe og i skolens personalgrupper Planen og varslingsplikten (spesielt) skal årlig informeres om til «andre ansatte» Ledende renholder og driftsleder for vaktmestere har ansvar for at evt. vikarer i deres etater igjennom året, er kjent med lovens bestemmelse	Styrer Kommunalsjef/ rektor Styrer Kommunalsjef/ leder bygg og eiendom
Informasjon om «plan for trygt og godt barnehagemiljø» til foresatte	Planen skal årlig presenteres på foreldremøtet, med hovedvekt på aktivitetsplikten. Begrepet krenkelse skal drøftes årlig Foresatte skal få spesiell informasjon om lovbestemmelsene og kommunens plan når de kommer i konkrete situasjoner	Styrer/ Pedleder 1 Styrer
Informasjon om årlig arbeid med tema krenking og inkludering	Begrepene <i>krenking</i> og <i>inkludering</i> skal årlig gjennomgås og diskuteres på alle nivåer i organisasjonen for å etablere en felles forståelse, og et verdigrunnlag å samarbeide på	Kommunalsjef/ styrer
Åpen informasjon på kommunens hjemmeside	«Plan for trygt og godt barnehagemiljø» skal ligge tilgjengelig på kommunens felles hjemmeside, samt evt. digitale plattformer som barnehagen bruker i barnehage - hjem samarbeid. Meldeskjema skal ligge tilgjengelig på samme sted som planen	Kommunalsjef/ styrer
«Informasjon» til barnegruppa	I stedet for direkte informasjon om innholdet i denne planen, jobbes det i barnegruppa med ulike metodiske opplegg for å gi barna begreper og kunnskaper om tema som mobbing, vold og overgrep, rettigheter, regler og grenser. Dette for at barna skal bli trygget på at det er greit å si i fra dersom de opplever noe som ugreit.	Styrer/ansatte

AKTIVITETSPLIKTEN

Lov om barnehager

§42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø

- Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det
- Alle som arbeider i barnehagen skal melde ifra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til, at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde ifra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller
- Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken
- Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagens selv har satt i gang viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagene skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) Hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) Hvilke tiltak barnehagene har planlagt
- c) Når tiltakene skal gjennomføres
- d) Hvem som skal gjennomføre tiltakene

Alle voksne i barnehagen skal, som loven over sier, **følge med, gripe inn, melde fra, undersøke og sette inn egnede tiltak**. Arbeidet med den enkelte sak skal dokumenteres.

1. De voksne skal følge med

Alle som arbeider i barnehagen, har plikt til å følge med på hvordan barna har det til enhver tid. Alle ansatte har plikt til å følge med på det enkelte barns opplevelse av eventuelt utrygghet, ensomhet og mistrivsel. Barnehagen må spesielt følge med de som tidligere har vært utsatt for krenkelser. De ansatte må ha oversikt over hvem av barna som det er behov for å følge spesielt med. De ansatte i barnehagen skal følge med både gjennom fortløpende observasjoner og samtaler med barna i det daglige arbeidet. Dette er viktig for å fange opp det barna sier **og ikke sier**, samt å registrere endringer i adferden hos enkeltbarn eller barnegruppa. Dette er viktig for å kunne sørge for å være i forkant før en situasjon oppstår. Barnehagene skal derfor igjennom barnehageåret:

- ha flere tidsavgrensede perioder med systematisk observasjon under uteleken med en egen observatør

- bruke undersøkelser og observasjoner som underlag for dialog i barnehagen og med foreldrene
- bruke undersøkelser og observasjoner som underlag for en årlig risikovurdering for videre forebyggende tiltak

Barnehagens undersøkelser og funn registreres i Moava og danner grunnlag for årlig risikovurdering på kommunalt nivå.

2. De voksne skal gripe inn

Alle som jobber i barnehagen, har plikt til å gripe inn. Plikten til å gripe inn omfatter alle former for krenkende ord eller handlinger, ikke bare mobbing, diskriminering, vold eller trakassering, men også indirekte handlinger som for eksempel isolering og baksnakking. Plikten til å gripe inn kan også handle om å stanse, korrigere eller veilede barn som krenker andre barn verbalt og å veilede barn som blir utestengt inn i lek og aktiviteter. Når det gjelder utestenging, må det i mange tilfeller dreie seg om gjentatt utestenging av samme barn for at det skal være omfattet av kravet om nulltoleranse. (Jebsen, 2022, merknader fra Prop. 96 L (2019-2020) til ny §41). Dette må vurderes ut ifra barnets alder og utviklingsnivå. **Det betyr ikke at man ikke skal gripe inn på enkelthandlinger**, men de må forstås som tilfeldige handlinger som barna må veiledes på.

3. De voksne skal melde

Hvem skal det meldes til?

Mistanke eller kjennskap til om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen skal meldes direkte til styrer. Dette dokumenteres i *meldeskjema for trygt og godt barnehagemiljø*. Ved alvorlige tilfeller skal styrer umiddelbart melde ifra til barnehageeier. **Umiddelbart** innebærer at det gis informasjon så snart som mulig, og at det gjøres muntlig. I alle saker skal barnehageeier være orientert gjennom kopi av dokumentasjon i barnemappe/arkiv og gjennom registrering i Moava internkontroll.

Ved melding om voksne som krenker barn, skal alltid barnehageeier informeres og involveres. Gjelder saken styrer eller noen i barnehageledelsen, skal det varsles direkte til kommunalsjef. Se mer om dette under *voksne som krenker barn*, s.15)

Når skal vi melde?

Plikten til å undersøke saken utløses av at en ansatt har fått *mistanke om* eller *kjennskap til* at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. I hvert tilfelle hvor voksne får **mistanke** om at barn ikke har det trygt og godt i barnehagen skal det meldes. Mistanke kan basere seg på tilbakemeldinger fra barna, observasjoner, kartlegginger, beskjeder fra foresatte eller andre. Terskelen for hva som er *mistanke om* eller *kjennskap til* skal være lav. At et barn uttrykker at han eller hun ikke opplever at det er trygt og godt i barnehagen, oppfyller kravet til at den ansatte har *kjennskap til*. Ansatte i barnehagene i Alstahaug kommune skal være bevisst på at barn viser til utrygghet eller mistriivsel på ulike måter og med ulike uttrykksformer, f.eks. utadvendt, innadvendt, aggressivt eller passivt.

Som nevnt skal man i alvorlige tilfeller melde ifra til eier umiddelbart. Eksempler på hva som regnes som alvorlig er saker der krenkelsene er voldelige, kritiske for liv og helse eller svært integritetskretnkende. Maktforholdet i en sak kan også tilsi at saken regnes som alvorlig, for eksempel når flere barn har krenket et annet barn. Saker der barnehagens ledelse over noe tid ikke har greid å løse en situasjon, må også regnes som alvorlig. Varsling for tilfeller hvor voksne krenker barn er beskrevet i et eget avsnitt.

Hvordan skal vi melde?

Ved mistanke om at barn ikke har det trygt og god i barnehagen skal dette varsles til styrer muntlig, skriftlig eller i barnehagemiljøknappen. Varslet skal uansett dokumenteres skriftlig for videre oppfølging.

Hvem har plikt å melde?

Alle som arbeider ved barnehagen har plikt til å følge med og melde ifra styrer, samt plikt til å gripe inn. Andre ansatte som oppholder seg regelmessig i barnehagen har også plikt til å varsle, men har ikke samme krav til å følge med. Det forventes likevel at for eksempel en renholder og en vaktmester ser og griper inn for å stanse synlige krenkelser.

4. Hvordan undersøke?

Når barnehagen undersøker en sak, skal den innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om det er et eller flere barn opplever at barnehagemiljøet ikke er godt nok. Undersøkelsen skal ha som formål å få fram fakta om en situasjon, bakgrunn for barnets opplevelse og hvilke forhold i barnas omgivelser som påvirker hvordan de opplever barnehagemiljøet. **En undersøkelse kan også handle om å avklare og opplyse forhold tilbake i tid eller forhold utenfor barnehagetiden og barnehagens område, dersom slike forhold påvirker barnets hverdag i barnehagen.**

Alstahaug kommune har utarbeidet en prosedyre for undersøkelse når barnehagen får mistanke eller kunnskap om at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Prosedyren er retningsgivende, og det vil måtte brukes skjønn i den enkelte sak. Noen saker krever ikke omfattende undersøkelse og en samtale med foresatte kan være det som skal til for at barn og foresatte opplever at barnehagen ivaretar barnet og dets opplevelse av barnehagemiljøet. Andre saker derimot, eksempelvis mobbesaker med flere involverte, vil gjerne kreve grundigere undersøkelse og observasjon.

Felles for alle saker uavhengig av omfang er kontakt med heimen.

NB! Når det gjelder straffbare forhold/hendelser skal ikke barnehagen undersøke saken

Prosedyre for undersøkelse:

Faser i undersøkelsen	Viktige momenter
Henvendelser fra foreldre eller representanter for foresatte	Dersom henvendelse er mottatt skriftlig fra foresatte eller en fullmektig, skal disse kontaktes pr. telefon av styrer (eller den styrer har deleger saken til) samme dag eller dagen etter dersom melding kommer mot slutten av barnehagedagen. Saken registreres på <i>meldeskjema for trygt og godt barnehagemiljø</i>. I samtalen skal det opplyses om at det vil settes i gang umiddelbare undersøkelser. Tid for møte skal avklares og det skal informeres om hva innholdet i møtet skal være. Forklar at pedagogisk leder eller en fra ledelsen vil snakke med barnet som ikke opplever å ha et trygt og godt barnehagemiljø i forkant av møtet. Informert om aktivitetsplikten og om retten til å klage. Vurder om samtale med foresatte til barnet som påstås å ha krenket skal gjennomføres etter undersøkelsesfasen da dette kan hindre barnehagens observasjon
Henvendelse fra barnet selv eller andre ansatte	Dersom ansatte gjennom avdekking (samtale, observasjon eller undersøkelser) får mistanke eller kunnskap om at en barn ikke har det trygt og godt, kan barnehagen vente med å varsle foresatte samme dag inntil barnehagen har foretatt nærmere undersøkelse. Når foresatte skal kontaktes vil avhenge av sakens karakter.
Samtale med barnet	Det skal avholdes samtale med barnet (må vurderes ut ifra barnets alder og ønske) som ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Denne samtalen bør være med en ansatt som barnet føler seg trygg på. Spør gjerne barnet i forkant hvem han/hun ønsker å snakke sammen med og hvem som skal delta i samtalen (det kan være flere)
Observasjon	Ut ifra samtalen innhold iverksettes observasjon. Eksempelvis observasjon av barnet/barna i overgangssituasjoner, utelek m.m.
Dokumentasjon	Funn etter undersøkelser og observasjon skal dokumenteres i elements

5. Barnehagen skal sette inn egnede tiltak

Dersom en undersøkelse viser at et eller flere barn ikke har et godt barnehagemiljø skal det settes inn tiltak. Informasjon fra undersøkelsen skal brukes til å vurdere hvilken utfordring barnehagen skal løse. Barnets og foresattes stemme og rolle i denne fasen er selvsagt helt essensiell. Tiltaksplikten gjelder uavhengig av årsaken til at et barn ikke opplever å ha et trygt og godt barnehagemiljø. Styrer, pedagogisk leder og foresatte til barnet skal i et møte avklare utfordringene, og man skal forsøke komme til enighet om tiltakene i en aktivitetsplan.

Mål

Det skal utarbeides en **aktivitetsplan***, hvor det skal settes både hovedmål og delmål. Målene skal uttrykke hva som er hensikten med innsatsen og tiltakene som iverksettes. Målene må være utformet på en måte som gjør det mulig å evaluere dem underveis.

Finne egnede tiltak

Barnehagen skal sette inn tiltak som er egnet til å løse det som oppleves utfordrende og sikre at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Man må være bevisst på hvilket perspektiv tiltakene representerer. **Det er viktig at tiltakene er inkluderende og settes inn på en måte som styrker fellesskapet. Pedagogisk leder må, i lag med foresatte og eventuelt barnet, være sentral i arbeidet med å utforme tiltak.**

Det kan ofte være behov for flere tiltak som sammen bidrar til å løse utfordringen. I noen tilfeller vil det kunne være hensiktsmessig å involvere andre kommunale instanser, som for eksempel helsetjenesten, i tillegg til de tiltakene barnehagen setter inn på sin arena.

Evaluerings

Aktivitetsplanen skal inneholde fastsatt underveisevaluering i tillegg til en endelig evaluering når tiltaket avsluttes. Foresatte og pedagogisk leder (og evt. styrer) deltar på evalueringsmøtene. Evalueringene dokumenteres i barnets mappe i Elements.

Aktivitetsplanen skal i henhold til barnehage-lovens §42 beskrive:

**Hvilket problem som skal løses?*

**Hvilke tiltak har barnehagen planlagt?*

**Når skal tiltakene gjennomføres?*

**Hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene*

***Barnehagene skal benytte aktivitetsplanen som ligger inne på Veilederen.no**

DOKUMENTASJON

Alle dokumenter knyttet til melding, undersøkelser og tiltak skal lagres elektronisk i barnets mappe i Elements (og personalmappe der det er aktuelt). Kommunalsjef/saksbehandler hos barnehageeier er kopimottaker, og har på denne måten innsikt i og informasjon om saksgang og tiltak i saken. Både meldeskjema, observasjoner, referater og eventuell aktivitetsplan m/tilhørende dokumenter, regnes som dokumentasjon i saken.

Moava internkontroll oppvekst

Alle varslede bekymringer registreres av styrer i kommunens system; Moava internkontroll oppvekst. Dette gjøres uavhengig av om undersøkelsen fører til tiltaksplan eller ikke. Dette for å dokumentere at saken har blitt undersøkt.

VOKSNE SOM KRENKER BARN

Voksne som krenker barn er uakseptabelt og et brudd på den tilliten som både barna, foreldrene og samfunnet skal kunne ha til de ansatte i barnehagen. Når det avdekkes at en voksen i barnehagen krenker barn, skal det reageres raskt. **Ved varsling om voksne som krenker barn, skal alltid barnehageeier informeres og involveres. Gjelder saken barnehagestyrer, skal det varsles direkte til kommunalsjef.**

Lov om barnehager

§43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som jobber i barnehagen krenker et barn

- Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde ifra til barnehageeieren
- Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte
- Undersøkelser og tiltak etter §42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks

Prosedyre når en ansatt krenker

Alstahaug kommune har utarbeidet prosedyre for tilfeller der barnehagen får tilbakemelding på at et barn opplever seg krenket av en voksen i barnehagen. Prinsippene i **åpen samtale** (se nederst på siden) skal følges i samtale med den ansatte.

Faser i undersøkelsen	Saksgang
1. Styrer kaller inn foresatte til samtale.	➤ Det er viktig med snarlig kontakt/avtale om møte. Møtet bør normalt holdes innen en uke. ➤ Det presiseres at informasjon fra samtalen blir tatt videre til samtale med den ansatte. Referat fra møtet følger saken. ➤ Om foresatte ikke skulle ønske å følge opp saken skal barnehagen ha tydelig ønske/forventing om at møtet blir gjennomført ➤ Dersom varslingen kommer fra flere foresatte, skal den likevel følges opp individuelt.
2. Styrer informerer ansatt	➤ Ansatte som er omtalt/involvert får muntlig informasjon om saken. ➤ Det avtales møtetid for å drøfte saken. Er det flere involverte avtales tid til samtale med hver enkelt.
3. Styrer har samtale/møte med den ansatte.	➤ Den ansatte kan ha med tillitsvalgt i møtet. Referat fra møtet blir lagt i personalmappen. ➤ Prinsippene fra åpen for læring samtale brukes. Det gir mulighet for kontradiksjon. ➤ Leder og den ansatte forbereder seg til møtet med foresatte.
4. Møte mellom den ansatte og foresatte.	➤ Møtet blir ledet av styrer. ➤ Den ansatte kan ha med tillitsvalgt i møtet. ➤ Alle parter må komme til ordet. ➤ Viktig at det blir lagt til rette for et rolig og saklig «klima». ➤ Referat fra møtet legges i personalmappe og barnets mappe med kopi til kommunalsjef.
5. Styrer har møte med den ansatte der oppfølging/tiltak blir avtalt.	➤ Eventuell bruk av korrigerende samtaler, og skriftlig eller muntlig advarsel gis. ➤ Observasjon og veiledning avtales som tiltak. ➤ Det avtales oppfølging/ evaluering.
6. Styrer og ansatt har møte med foresatte	➤ Tiltak i henhold til §42 blir avtalt. ➤ Avtale evaluering og oppfølging

ÅPEN FOR LÆRING - SAMTALE

1. Beskriv synspunktet ditt
2. Beskriv hva synspunktet ditt er basert på
3. Inviter den andre parten til å komme med sitt synspunkt
4. Omformuler de andres synspunkt og sjekk at du har forstått det riktig
5. Legg merke til og sjekk viktige antakelser
6. Etabler et felles grunnlag
7. Lag en plan for å få til det dere begge ønsker

Kilde: V. Robinson

INTERNKONTROLL OG IVARETAKELSE AV BARNEHAGELOVENS KAP.8

Internkontroll betyr å sikre at lovens krav og kommunens plan faktisk blir ivaretatt. Barnehagene skal kunne legge fram dokumentasjon på internkontrollen til råd og utvalg når dette etterspørres.

Kommunen som barnehageeier har et generelt krav om et forsvarlig system for internkontroll jf. Barnehageovens §9, 1-2 ledd og krav i kommunelovens §25-1.

§9 Internkontroll i barnehagen, første og andre ledd

Barnehageeier skal ha internkontroll for å sikre at kravene i denne loven med forskrifter følges.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasset barnehagens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold

KOMMUNALE RUTINER FOR Å AVDEKKE OG FØLGE OPP AVVIK KNYTTET TIL TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ:

Dokumentasjonskrav og registrering i MOAVA

Det er et krav fra Alstahaug kommune om at alle dokumenter knyttet til melding, undersøkelser og tiltak angående trygt og godt barnehagemiljø lagres elektronisk i Elements. Barnehageeier varsles og det rapporteres inn i Moava. Dette gir eier en mulighet for å følge den enkelte sak.

Innrapporteringen i Moava gjelder også de private barnehagene. Det gir også barnehagemyndigheten mulighet til å kontinuerlig følge innrapporteringen i Moava på saker i alle barnehagene.

Registrering i Moava Internkontroll bidrar til en oversikt over omfang og håndtering av meldte saker. Barnehageeier kontrollerer fortløpende at meldte saker blir dokumentert i tråd med loven og plan for trygt og godt barnehagemiljø. Barnehageeier vurderer ut fra denne oversikt om det er grunn til et internt tilsyn ved enkelte barnehager. Mangel på saker på en barnehage over tid, kan på samme måte gi grunn til internt tilsyn.

Systematisk tilsyn

Både den enkelte barnehage og barnehageeier skal følge opp tilgjengelige data for å raskt kunne sette i verk tiltak dersom det skulle være nødvendig. Alle ansatte skal fortløpende følge med i barnehagemiljøet, både på enkeltbarn og på barngruppa som en helhet. Det er et felles ansvar å påse at barna har et trygt og godt

barnehagemiljø. Barnehagene skal derfor gjennom barnehageåret ha flere tidsavgrensede perioder med systematisk observasjon under uteleken med en egen observatør.

Det føres systematisk tilsyn med innrapporterte data i MOAVA , uavhengig av eier.

Årlig sårbarhetsanalyse på barnehagenivå

Den enkelte barnehage skal årlig, før barnehageårets slutt, gjøre en sårbarhetsanalyse i forhold til barnehagelovens kapittel 8. Tilgjengelige data fra undersøkelser, statistikk på varsel og saker i Moava, samtaler med barna og observasjoner skal brukes som utgangspunkt for den årlige sårbarhetsanalysen. Ut ifra denne sårbarhetsanalysen skal barnehagen vurdere videre tiltak.

Årlig gjennomgang av prosedyrer

Barnehageeier skal ved oppstart av nytt barnehageår, i lag med kommunens barnehageledergruppe, årlig gjøre en sårbarhetsanalyse knyttet til bestemmelsene barnehagelovens kapittel 8. Barnehagens sårbarhetsanalyser skal brukes som grunnlag i denne felles vurderingen. Kommun nivået skal i tillegg se på kommunens data fra undersøkelser, statistikk på varsel og saker, for å gjøre en vurdering på tvers av enhetene . På bakgrunn av dette arbeidet skal kommunens praksis, prosedyrer og denne plan, fortløpende justeres der det vurderes nødvendig. Eventuelle større endringer i planen legges frem for kommunestyret for ny behandling.

NÅR FORESATTE IKKE OPPLEVER Å BLI HØRT

Når foresatte ikke opplever å bli hørt eller tatt på alvor av styrer eller barnehageeier, kan de melde saken inn til Statsforvalteren i Nordland. Foresatte trenger ikke å vente mer enn en uke etter at de har tatt opp saken med styrer/barnehageeier. Statsforvalterne har plikt til å behandle saken. Det viktige er at saken er aktuell, altså at det fortsatt er en reell situasjon, og ikke en gammel sak.

I noen tilfeller kan det være aktuelt for Statsforvalteren å behandle saken selv om den ikke er forelagt styrer/barnehageeier på forhånd, men dette er unntaksvis.

[Statsforvalteren i Nordland](#)

Telefonnummer 75 53 15 00

E-post: sfnopost@statsforvalteren.no

KILDER

Lov om barnehager

Rammeplan for barnehagen

Forskrift om miljørettet helsevern

Barnekonvensjonen

Grunnloven

Jens Kristian Jebsen: *Barnehageloven og forskrifter 2023, med forarbeider og tolkninger*

Marianne Torve Martinsen: *Trygt og godt i barnehagen – barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø (2021)*

Ellen Nasset Mælan & May Britt Drugli: *Dette vet vi om barnehagen: gode relasjoner i barnehagen (2022)*

Anne Berit Emstad & Ide Katrine Birkeland m/gjesteforfatter Viviane Robinson: *Lærende ledelse (2020)*

